



SHAXSGA YO‘NALTIRILGAN TA’LIMNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI

Imomov Fozil Shakarbek o‘g‘li

Guliston davlat pedagogika instituti

San‘atshunoslik kafedrası stajyor o‘qituvchisi

e-mail: fozilimomov68@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda zamonaviy ta’lim tizimida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limning o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvning pedagogik va psixologik asoslari tahlil qilinib, uning ta’lim jarayonidagi samaradorligi ilmiy manbalar asosida asoslab berilgan. Shuningdek, ta’lim amaliyotida ushbu yondashuvni joriy etishning pedagogik imkoniyatlari va natijalari umumlashtirilgan.

Kalit so‘zlar: shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim, pedagogik yondashuv, ta’lim jarayoni, o‘quvchi shaxsi, ta’lim samaradorligi.

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF STUDENT- CENTERED EDUCATION

Imomov Fozil Shakarbek ogli

Gulistan State Pedagogical Institute

Trainee Lecturer, Department of Art Studies

e-mail: fozilimomov68@gmail.com

Annotation: This thesis highlights the role and significance of student-centered education in the modern educational system. The pedagogical and psychological foundations of the student-centered approach are analyzed, and its effectiveness in the educational process is substantiated on the basis of scientific



sources. In addition, the pedagogical opportunities and outcomes of implementing this approach in educational practice are generalized.

Keywords: *student-centered education, pedagogical approach, educational process, learner personality, educational effectiveness.*

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti ta'lim tizimidan yangi yondashuvlar, innovatsion qarashlar hamda natijaga yo'naltirilgan pedagogik yechimlarni talab etmoqda. Bugungi kunda ta'lim jarayonining asosiy vazifasi faqat bilimlarni yetkazish bilangina cheklanib qolmasdan, balki o'quvchini shaxs sifatida rivojlantirish, uning intellektual, ijtimoiy, hissiy va axloqiy salohiyatini yuzaga chiqarishdan iboratdir. Shu jihatdan, ta'lim mazmuni va ta'limiy ta'sir vositalarini o'quvchining individual imkoniyatlari, ehtiyojlari, qiziqishlari hamda rivojlanish sur'atlariga moslashtirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim amaliyotida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning keng joriy etilishi aynan ana shu ehtiyoj bilan bog'liq bo'lib, o'quvchi shaxsining faolligi va subyektivlik pozitsiyasini kuchaytirishni ko'zda tutadi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim pedagogik jarayonda o'quvchini markaziy subyekt sifatida qarashni nazarda tutadi. Ushbu yondashuv gumanistik pedagogika g'oyalariga tayanib, ta'lim jarayonida o'quvchining ichki imkoniyatlari, motivatsiyasi, o'zini anglash darajasi, qiziqishlari va individual rivojlanish sur'atlarini hisobga olishni talab etadi. Bunda o'quvchi bilimni tayyor holatda qabul qiluvchi emas, balki uni izlanish, tahlil, muhokama va amaliy qo'llash orqali o'zlashtiruvchi faol subyektga aylanadi. Ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim sharoitida o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlash qobiliyati, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'nikmalari hamda o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi sezilarli darajada ortadi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchining o'z ta'limiy trayektoriyasini ongli ravishda boshqarishiga zamin yaratadi.



Mazkur yondashuvning nazariy asoslari psixologiya va pedagogika fanlaridagi gumanistik qarashlar bilan uzviy bog'liqdir. Xususan, A.Maslou tomonidan ilgari surilgan ehtiyojlar iyerarxiyasi nazariyasi hamda K.Rogersning shaxs erkinligi, o'zini namoyon etish va "qo'llab-quvvatlovchi muhit" haqidagi g'oyalari shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasining metodologik poydevorini tashkil etadi. Ushbu qarashlarga ko'ra, ta'lim jarayoni o'quvchining tabiiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qilishi, majburlash va jazolash mexanizmlariga tayanmasdan, rag'batlantirish, hamkorlik va ishonch muhitida tashkil etilishi lozim. Aynan shunday muhitda o'quvchi o'z fikrini erkin ifodalaydi, xatodan qo'rqmay izlanadi va o'z imkoniyatlarini sinab ko'rish orqali o'zini rivojlantiradi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'limda o'qituvchining roli ham tubdan o'zgaradi. An'anaviy ta'lim tizimida o'qituvchi bilimlarning asosiy manbai sifatida namoyon bo'lgan bo'lsa, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvda u pedagogik jarayonni loyihalovchi, yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi va fasilitator subyekt vazifasini bajaradi. Bunda o'qituvchi o'quvchi faoliyatini to'g'ridan-to'g'ri boshqarishdan ko'ra, uni maqsadga yo'naltirish, sharoit yaratish, fikrlashni rag'batlantirish va individual qo'llab-quvvatlashga ko'proq e'tibor qaratadi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar hamkorlik, o'zaro hurmat va ishonch tamoyillariga asoslanganda, ta'lim jarayoni bir tomonlama uzatishdan interfaol muloqotga, nazoratga asoslangan modeldan esa rivojlantiruvchi, konstruktiv hamkorlik modeliga o'tadi. Natijada o'quvchi o'z fikrini asoslash, dalil keltirish, bahs yuritish va o'z nuqtayi nazarini himoya qilish kabi muhim kommunikativ kompetensiyalarni ham egallaydi.

Ta'lim amaliyotida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni joriy etish innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishni taqozo etadi. Jumladan, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, interfaol metodlar, tadqiqotga yo'naltirilgan topshiriqlar, shuningdek, individual va differensial yondashuv o'quvchilarning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Bunday metodlar o'quvchini



mazmunni “yod olish”ga emas, uni tushunish, qo‘llash va tahlil qilishga yo‘naltiradi; o‘quvchi ma’lumotni qayta ishlab, amaliy vaziyatlarga moslashtirish orqali o‘z kompetensiyalarini rivojlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, mazkur metodlar qo‘llanilgan darslarda o‘quvchilarning o‘quv motivatsiyasi kuchayadi, darsga jalb etilish darajasi ortadi hamda bilimlarni o‘zlashtirish barqarorroq tus oladi. Shu bilan birga, differensial topshiriqlar o‘quvchilarning tayyorgarlik darajasi va qobiliyatidagi farqlarni inobatga olishga, natijada ta’limda adolatlilik va inklyuzivlikni ta’minlashga yordam beradi.

Baholash jarayonida ham shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv alohida ahamiyatga ega. An’anaviy yakuniy baholash bilan bir qatorda formatif baholash, o‘z-o‘zini baholash, tengdoshlar baholashi hamda refleksiya usullaridan foydalanish o‘quvchining o‘z faoliyatini tahlil qilishiga, kuchli va zaif tomonlarini anglashiga imkon yaratadi. Bunday baholash o‘quvchini faqat “bahoga ishlash”dan saqlab, o‘z ustida ishlash, maqsad qo‘yish, natijani kuzatish va tuzatishlar kiritish kabi o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Ayniqsa, aniq mezonlar (rubrikalar), shaffof talablar va muntazam konstruktiv fikr-mulohaza (feedback) o‘quvchining o‘qishga bo‘lgan ishonchini oshiradi hamda muvaffaqiyatga erishish strategiyalarini ongli tanlashga undaydi.

Xulosa qilib aytganda, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim zamonaviy ta’lim tizimining muhim pedagogik yo‘nalishi hisoblanadi. Ushbu yondashuv o‘quvchining shaxs sifatida kamol topishini ta’minlab, ta’lim sifatini oshirishga, o‘quvchida mustaqil fikrlash, mas’uliyat, o‘zini anglash va ijtimoiy moslashuv kabi sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni samarali amalga oshirish o‘qituvchidan yuqori kasbiy mahorat, pedagogik tafakkur, ta’lim jarayonini loyihalash kompetensiyasi hamda innovatsion yondashuvni talab etadi. Natijada jamiyat ehtiyojlariga mos, mustaqil fikrlovchi, ijtimoiy faol va raqobatbardosh shaxslarni tarbiyalash imkoniyati kengayadi.



ADABIYOTLAR \ REFERENCES

1. Zunnunov A. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2018. – 52-b.
2. Maslow A. Motivation and Personality. – New York, 1970. – P. 101–115.
3. Rogers K. Freedom to Learn. – New York, 1983. – P. 78–92.⁴ Muslimov N.
4. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent, 2021. – 60-b.⁵ Black P.,
5. Wiliam D. Assessment and Classroom Learning. – London, 1998.
6. Xodjayev B. Ta'lim metodologiyasi. – Toshkent, 2017. – 83-b.
7. Имомов Ф. CHIZMACHILIK FANINING O 'QUVCHILARNING SHAXSIY RIVOJIGA TA'SIRI //Свет науки. – 2025. – №. 10 (45).
8. Imomov Fozil Shakarbek o'g'li. (2025, октябрь 24). MUHANDISLIK TA'LIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17433530>.
9. Inoyatov O. S. NUQTA VA TO 'G 'RI CHIZIQLARNING PERSPEKTIVADAGI TASVIRI: GEOMETRIK MODELLASHTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI //SHOKH LIBRARY. – 2026. – T. 1. – №. 1.
10. Khayrov, R. Z. U. . (2025). The Role of Drawing and Painting in the Training of Future Teachers of Fine Arts. International Journal of Formal Education, 4(7), 41–48. Retrieved from <https://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/5420>
11. Alimjanovna Y. S. TOOLS AND CRITERIA OF COMPOSITION IN THE CREATIVE PROCESS OF FINE ARTS CLASSES OF UNIVERSITY SCHOOLS //CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS. – 2024. – T. 5. – №. 02. – C. 48-58.
12. Pardaboevich, Jumaboev Nabi. "ORGANIZING VISUAL ARTS LESSONS AND ENHANCING THEIR EFFECTIVENESS BASED ON MODERN PEDAGOGICAL REQUIREMENTS." CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY. Vol. 1. No. 5. 2025.